

vraagstuk, een geestesstrooming in het licht van positief christelijk belijden te stellen en de lezers het christelijk voorbeeld voor oogen te houden. Hoe zich de kracht van het christelijk geloof openbaart temidden van en veelszins tegenover het moderne leven, hoe de bekeering niet slechts levensverandering, maar ook levensheiliging brengt, hoe het geloovig gebed een bron is van toenemende sterkte — dat en veel meer wil Mevr. van Hoogstraten—Schoch doen verstaan. En met warmte en telkens nieuwe bezieling geeft ze zich aan die taak.

Nog eens weer — men begrijpt die ufnemende bedoeling, en gevoelt er al de sympathie voor, die ze verdient.

Zelfs vind ik meer dan één fragment uit dezen nieuwen roman, dat door die bedoeling gedragen wordt, goed geslaagd. Want Mevr. van Hoogstraten—Schoch kent het moderne leven en heeft een rijke ervaring, heeft ook in haar contact met menschen van allerlei slag veel gezien, naar beide kanten, zoowel van de armoede der wereld als van den rijkdom der kinderen Gods. Als ze dus uit die ervaring vertelt en daarop ont haar bedoeling in thetischen zin werkzaam te zijn, dat is, te doen zien hoe het Koninkrijk Gods komende is ook in de verhoudingen van het moderne leven en Christus daarin „steeds meer op ons afkomt” — dan ontstaan er vanzelf momenten in het boek, waarvan iets uitgaat en die welgeslaagd mogen heeten.

Maar — en hier kom ik tot den anderen kant van de zaak — met het aanwijzen en waardeeren van die goede bedoeling kan de recensent niet volstaan. Hij heeft niet te maken met fragmenten, doch met een geheel boek en zijn oordeel wordt niet bepaald door momenten, maar door de totaliteit van den roman.

En daarmee komen de bezwaren voor den dag. De bezwaren zijn juist die van de goede bedoeling.

Er wordt teveel omgehaald in het boek — en er wordt teveel naar de bedoeling toe gewerkt.

Te veel omgehaald. Want door het verhaal heen kruisen elkaar allerlei geschiedenissen, die niets met elkaar te maken hebben en door de losse draden van coincidenties met elkaar zijn verbonden. Voorts is de plaats van handeling niet constant en niet correlatief: we verkeerden in het boek in Nederlandsch-Oost-Indië, in Algiers en Noordelijk Afrika, op het zendingsterrein in West-Afrika, verder in Schotland en op onderscheidene plaatsen van ons eigen land; we komen in hotels en op mailbooten, in ziekenhuizen, zendingsposten, oude buitenverblijven, patriciërswoningen, dorpshuizen; we gaan om met toeristen, zendingshulpers, inboorlingen, rustige oude menschen, verbeten ontevreden, met moderne jongelui en ouderwetse bekrompenen, met deftige Haagse families en simpele dorpelingen, met geëmancipeerden en conservatieven — en nog veel en veel meer. En altijd weer is het die eene hoofdfiguur, Monica, die de verbindende schakel vormt. Met dikwijls geforceerde wendingen is ze hier en komt ze daar — en het is vermoeiend haar overal en altijd bezig te zien, zelfs, neen juist in haar christelijken ijver.

Dit laatste brengt vanzelf op het tweede bezwaar: er wordt teveel naar de bedoeling toegewerkt.

Telkens komt Monica in een situatie, waarin ze spreken kan tegen de verwording en de leegte van het moderne leven. Daardoor is het boek vol van lange dialogen, die, omdat ze voortdurend terugkeeren en evenzoo vaak uit de constellatie van het oogenblik voortvloeden, den indruk maken van opzettelijkheid. En als ware dat nog niet genoeg, houdt Monica ook openbare voordrachten, welker inhoud vele bladzijden vult.

Het is alles te veel, te zwaar van accent, te zeer op de bedoeling gericht. Ook de opeenhooping van spanningen, diep-ingrijpende gebeurtenissen, beproevingen is te groot. En de kleureffecten van gebalseerde moderniteit tot uiterste cultuurprimitiviteit vormen te groote contrasten. Dat alles vermoeit, maakt lusteloos en ontstemd, het verveelt.

En het noodlottige gevolg is — dat het boek kracht van overtuiging mist. Een jongere, die het leest, vindt het alles veel te mooi om hem wezenlijk te boeien, hij vindt zich te veel beprekt en wendt zich geërgerd af.

Wanneer de Schrijfster had willen volstaan met op een van de vele bestanddeelen van haar boek al haar aandacht te concentreren, zou ze beter zijn geslaagd en had ze haar goede bedoeling bereikt, dan had dat eene moment de kracht gekregen, die voor de overtuiging van een ander noodig is en dan waren vanzelf de opzettelijkheden en toevalligheden niet zoo hinderlijk veelvuldig geworden.

De bedoeling heeft hier de bedoeling doen stranden.

„De Roode Golf”, door M. v. d. Duin. Uitgave van J. H. Kok, N.V. te Kampen, 1933.

Het andere boek van de V. C. L., dat nog op bespreking wacht, is het verhaal van M. v. d. Duin over de toestanden en verhoudingen in Rusland, dat door de „Roode Golf” wordt overstroemd.

Ook dit boek is er een met een bedoeling: het wil waarschuwen tegen het bolsjewistisch gevaar, dat men over het algemeen te gering acht.

Maar die bedoeling gaat niet achter de bewerking schuil, doch krijgt er kracht door.

De Schrijver is in aanraking gekomen met iemand, die Azië en Rusland heeft doorreis, die uit ervaring en aanschouwing van de Russische Revolutie en haar gevolgen vertellen kan.

En die mededeelingen heeft hij verwerkt in en tot een verhaal.

Dit ontstaan is aan den inhoud te bemerken. Als de menschen spreken b.v. hoort men duidelijk, dat de Schrijver aan 't woord is en als toestanden worden beschreven voelt men, dat de Auteur die zich heeft voorgesteld, maar ze niet zelf heeft gezien.

Toch nemen deze dingen de kracht van het boek niet weg.

Want voor alles is het een boek van lijden en strijden. De actie wordt samengelrokken om een familie, vader, moeder, zoon en dochter, die het lijden doormaken van het groote-stads-proletariaat, die betrokken raken in een aanslag op den Czaar en dan naar Siberië worden verbannen en daar ander, maar niet minder zwaar lijden hebben te doorworstelen. Wat zij ondervinden doet den lezer de Roode Golf zien, die alles-bedervend en alles-vernielend over het land en de menschen trekt. De broer uit het gezin wordt er door overmeesterd: hij heeft het verbanningsoord weten te ontvluchten en is in Rusland teruggekeerd als overtuigd revolutionair. Hij maakt daar de revolutie mee en komt onder het communistische regime tot hooge functies. Maar de zuster, die met het Evangelie in aanraking is gekomen, blijft een getrouw strijder voor de eere Gods, al moet ze daarvoor allerlei ontbering lijden. Zoo staat in dit boek temidden van de woedende golven van rood geweld en atheïstischen haat het lichtende kruis van Christus, ieder, ook den lezer, tot een getuigenis. En door de tegenstelling spreekt het beeld aangrijpend-duidelijk.

Allerlei materiaal heeft de Schrijver verzameld en voorzoover hij het niet verwerkte in zijn verhaal, in aantekeningen vastgelegd. Die aantekeningen zijn wel ietwat vreemde toevoegsels aan den roman, maar aan den anderen kant zijn ze de fundeeringen van meegedeelde en anders haast niet te gelooven feiten.

C. T.

VRAGEN VAN GEESTELIJK EN ZEDELIIK LEVEN

Voorwaardelijk bidden.

Onze lezer v. E. te R. doet me in een uitvoerig schrijven — dat hij hier graag in z'n geheel zag opgenomen, maar dat al te veel ruimte zou innemen — eenige vragen over „het voorwaardelijk bidden om tijdelijke dingen”; met name over zulk bidden onder beding, dat de verhooring kan bestaan „in of met Gods Raad”, of „indien het zijn kan”.

Hij vraagt, hoe deze laatste conditie bedoeld mag zijn: of daarbij gedacht moet worden aan „Gods eeuwigen en onveranderlijken Raad, gelijk die vastgesteld is, los van ons gebed”, of aan „Gods doen in den tijd, in verband met ons bidden”; doch acht haar in beide gevallen niet in overeenstemming met Gods Woord; meent ook, dat ze de kracht van het gebed moet breken; en vraagt, of hij hierin dwaalt.

Nu behoef ik hier op de vraag over het voorwaardelijk bidden om tijdelijke dingen in 't algemeen niet in te gaan. Ik beantwoordde haar, op verzoek van denzelfden inzender, reeds in no. 9 van onzen elfden jaargang, en volsta met daarnaar te verwijzen. Met een enkel woord ondervind ik daar ook reeds de bedenking, dat geloovige onderwerping en overgave aan den Raad Gods het gebed zou uitsluiten of ook maar breken in zijn kracht, en wees er op, dat ze integendeel behoort tot het wézen van het rechte bidden.

Nu vrager daardoor evenwel niet tevreden gesteld werd, wil ik, wat ik toen schreef, aan de hand van zijn bedenkingen, nog gaarne wat aanvullen.

Vooraf wil ik er hem nog even opmerkzaam op maken, dat hij zich vergist, als hij meent, in zijn afwijzing van het conditioneel gebed, Calvijn aan zijn zijde te hebben. Om niet te vermoeien met lange citaten uit Institutie III, 29 en uit Calvijn's commentaren, maak ik hem alleen even opmerkzaam op wat Calvijn schrijft onder 15, XX van Boek III, der Institutie: „Daarom, waar geen zekere belofte is, moet men God bidden op conditie”.

In de eerste plaats beantwoord ik dan inzenders vraag: waarom men wél conditioneel meent te moeten bidden, om dingen die ons lichamelijk en aardsch bestaan raken, en niet om de dingen die tot onze zaligheid behooren.

Het antwoord daarop is, in overeenstemming met de daar-even aangehaalde onderscheiding van Calvijn: omdat we ten opzichte van allerlei tijdelijke dingen geen stellige beloften Gods hebben, maar die wél hebben ten aanzien van al wat ons tot zaligheid noodig is.

In het Evangelie wordt ons den ganschen Chris-

tus met heel zijn heilsschat geschonken, en het gebed is, zoals Calvijn het zoo teekenachtig uitdrukt, het middel, om in de ons ontsloten mijn, de geestelijke schatten „uit te graven”.

Maar met de dingen van dit tijdelijke leven is het iets geheel anders.

Nu kom ik tot die bepaalde conditie, die v. E. gedurig hoort maken, ook door Predikanten, en die gewoonlijk wordt uitgedrukt met de woorden: „indien het in (met) uw Raad kan bestaan”, of „indien het kan zijn”.

Hij vraagt, of deze twee uitdrukkingen van dezelfde beteekenis zijn, en welke die beteekenis dan is.

Ik denk, dat ze wel dikwijls dezelfde bedoeling hebben. Het kortere „indien het kan zijn” zal wel doorgaans beduiden: „indien het met uw Raad kan bestaan”. 't Kan ook énger bedoeld zijn; in den zin van „zoo het U welbehagelijk kan zijn”, „zoo het goed is in Uwe oogen”, of ruimer: „zoo het met uwen Raad overeenkomt, en Uwe goedkeuring kan hebben”.

Doch dit is van te weinig belang om er veel aandacht aan te geven.

Van méér beteekenis is, blijkbaar ook voor vrager, de conditie van overeenstemming van hetgeen men vraagt met Gods Raad.

Waarom, zoo vraagt hij, moet men daarbij denken: „aan den onveranderlijken Raad Gods, gelijk die, los van ons bidden, van eeuwigheid is vastgesteld”, of aan „Gods doen in den tijd, in verband met onze gebeden”?

Hier maakt onze vrager een onderscheiding, waarvoor geen plaats is.

Ze doet denken aan tweeërlei plan bij onzen God: één van eeuwigheid-gemaakt plan, waarin alles zijn plaats en bestemming heeft, behalve alleen de gebeden van Zijn volk; en een ander, in welks verband ook onze gebeden zijn opgenomen, en dat daarom in den tijd allengs wordt ontworpen.

Ik denk dat onze inzender zich maar even de ongerijmdheid dezer onderscheiding behoeft in te denken, om aanstonds overtuigd te zijn, dat hij hier ernstig feil ging.

Gods eeuwige Raad zou dan niet alle dingen omvatten. Maar wàr blijft dan de zekerheid zijner vervulling?

Een eeuwige en onveranderlijke Raad Gods — maar dien God, als het aan de uitvoering toekomt, op zijde zet, wíl hij geen plaats laat voor ons gebed, om in Zijn wereldregering een ander plan te volgen, waarin voor dat bidden wél een plaats is ingeruimd?

En ook: waarom zou God in Zijn eeuwigen Raad niet onze gebeden hebben opgenomen, maar wél onze handelingen?

Vrager zal dergelijke willekeurige droomerijen van een dubbelen Raad Gods met alle macht uit zijn ziel moeten dringen, zoo hij niet onder één vonnis wíl komen met al wat Pelagiaansch denkt.

De Schrift weet daarvan niets. Zij weet slechts van één Raad Gods, die „bestaat in der eeuwigheid”, en dien de Heere, als „Zijn welbehagen”, door al Zijn doen in den tijd verwerkelijkt.

Toch is 't zielkundig te begrijpen, dat vrager tot deze voorstelling kwam.

Het geloof aan een eeuwigen, onveranderlijken Raad Gods, die alle dingen omvat, ook die waarom onze gebeden zich bewegen, lijkt hem fatalistisch, gelijk hij zegt, en daarom doodlijk voor ons bidden.

Doch hij bedenke, dat er tusschen het heidensche fatum, en een eeuwigen en onveranderlijken Raad Gods — en dat er daarom tusschen fatalisme en de vertrouwensvolle onderwerping en overgave des geloovigen aan den Raad van zijn Vader in de hemelen, een onderscheid is als tusschen duisternis en licht, een kloof als tusschen den afgod en den eenigen waarachtigen God dien we in Christus Jezus kennen.

Wie in den geloove tot God komt — en dat is het rechte bidden — die komt tot Hem, gelijk Hij zich in Zijn Woord heeft geopenbaard: als den almachtigen en soeverainen Koning, die alle dingen regeert naar Zijn onveranderlijken Raad en als den God en Vader in onzen Heere Jezus Christus, aan Wiens hart er plaats is voor alle zorg en elken nood van Zijn kind. En 't geloof van het kind in den Vader, komt daarbij met de tegenstelling tusschen den heiligen God en Zijn schuldig menschenkind, óók die tusschen den soeverainen Heerscher en Zijn absoluut afhankelijk schepsel te boven. In de gemeenschap met den Vader blijft het niet staan tegenover den Schepper. Blijft het niet met eigen nood en begeeren staan buiten en tegenover den eeuwigen Raad van zijn God. Maar het voelt in dien Raad zich opgenomen — ook met zijn bidden opgenomen; geeft er zich in liefde aan over, en begeert, tot in zijn bidden toe, Gods mede-arbeider te zijn in zijn verwerkelijking, zooals het bij onzen Heere Jezus Christus was, toen Hij in zijn zielsnood in Gethsémané bad: „Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van mij voorbijgaan. Doch niet gelijk ik wil, maar gelijk Gij wilt”.

Ach, laat ons toch ophouden in het bidden niets dan een middel te zien om te verkrijgen, wat wij begeeren.

Bidden is ervaren, dat in de ontmoeting van

Zelfs al zo vaarden wat ons worden is in Gethsémané toen hij tot den van der hooring van Want Mijn

Maar 'tge tegenstelling den, die het winnen k Zónder h behagen. Al gebed Want dat Hij is, zoeken”.

Ik eindig aan te beve B.

HET

De Ned. Ge

Een ander het standp Du Plessis houding van

Volgens 1 zóó, dat, in de leer, eel aansloot vó gehouden is die kerk v

uitspraken van een pa alzoó die v dend voor als na de hebben aan halve het kerk inzake

een zoo kr alle Gerefor tas dog n van de leer kerk geheel kerk niet gen, kan de

Nu basee misschien schouwing staat, en o danig, maar zóóals die

en politicus sítie ve r zoo, dat de van Zuid

schriften is en wel do jaar 1843 V consequent ling niet op wijzen, bron kan z bevoegdhe

geval wille heid uitspr Nederland

eigen kring minderd be

De kwest kerk heeft acuten vor na door de zijn ambt

wereldlijke. Z. Afrikaan deeling en onder mee confessie n als het gev duid. Maar Belijdenis ongerept e in het geh karakter v heeft dat

vallen van heeft ze d alleen wa willig ond haar bevo zijn niet v

dat het re die wijze l wanneer d

onken, en het
skenachtig uij-
ontsloten mijn-
ten".
elijke leven is

litie, die v. E.
redikanten, en
d de woorden-
n bestaan", of

gingen van de-
die. beteekenis

afde bedoeling
n zijn" zal wel
met uw Raad
doeld zijn; in
lijk kan zijn".
f ruimer: „zoo
en Uwe goed-

an er veel aan-

ar ook voor
iming van het-

n daarbij den-
ad Gods, gelijk
igheid is vast-
i tijd, in ver-

onderscheiding.

lan bij onzen
plan, waarin
heeft, behalve
en een ander,
len zijn opge-
allengs wordt

maar even de
; behoeft in te
e zijn, dat hij

et alle dingen
ekehrheid zijner

Raad Gods —
ering toekomt,
it voor ons ge-
en ander plan
wél een plaats

euwigen Raad
ten, maar wél

e droomerijen
alle macht uit
niet onder één
jaansch denkt.
ij weet slechts
n der eeuwig-
welbehagen",
kerkelijkt.

dat vrager tot

veranderlijken
ok die waarom
m fatalistisch,
lijk voor ons

in het heiden-
veranderlijken
tusschen fata-
lerwerping en
Raad van zijn
leid is als tus-
e als tusschen
igen God dien

t — en dat is
lem, gelijk Hij
rd: als den al-
lie alle dingen.

Raad en als
ezus Christus,
zorg en elken
in het kind in
genstelling tus-
sden menschen-
en Heerscher
sel te boven.
blijft het niet
t het niet met
i en tegenover
maar het voel
ook met zijn
in liefde aan
ten toe, Gods
rkelijking, zoo-
stus was, toen
e bad: „Vader,
rinkbeker van
wil, maar ge-

et bidden niets
rijgen, wat wij

Bidden is gemeenschap zoeken met God, om te
ervaren, dat Hij gemeenschap maakt met ons. En
in de ontmoeting van die gemeenschap ligt de ver-
hooring van 't gebed.

Zelfs al zou de zaak, die we onder eerbiedig aan-
vaardden van Gods Raad van den Heere vroegen,
ons worden geweigerd. Zooals Christus verhoord
is in Gethsémané, en zooals de Apostel Paulus,
toen hij tot driemaal toe bad om bevrijd te wor-
den van den doorn in het vleesch, zijn gebedsver-
hooring vond in het: „Mijne genade is u genoeg.
Want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht”.

Maar 't geloof is dan ook de éénige weg om de
tegenstelling tusschen den Raad Gods en ons bid-
den, die het verstand scheidt maar niet over-
winnen kan, te boven te komen.

Zónder het geloof is het onmogelijk Gode te
behagen. Altoos en in alles. Doch vooral in het
gebed. Want — „die tot God komt moet gelooven,
dat Hij is, en een belooner is dergenen die Hem
zoeken”.

Ik eindig daarom met dien weg mijn vrager
aan te bevelen.

B.

F.

HET BOEK VAN DE WEEK

De Ned. Geref. Kerk van Zuid-Afrika en de zaak
van Prof. Du Plessis.

II.

Een ander punt van belang, waarbij we meer
het standpunt van Senator Malan dan van Prof.
Du Plessis in het oog vatten moeten, is de ver-
houding van kerk en staat.

Volgens het gevoelen van Malan staat de zaak
zóó, dat, indien een kerk besluiten neemt inzake
de leer, een lid van die kerk, dat zich bij haar
aansluit vóór zulk een besluit genomen werd, niet
gehouden is zich daaraan te onderwerpen; indien
die kerk verandering ten aanzien van haar leer-
uitspraken wenscht moet ze deze door middel
van een parlements wet trachten te verkrijgen; is
alzo die verandering verkregen, dan is zij bin-
dend voor alle lidmaten, zoowel die zich vóór
als na de aanneming der bewuste parlements wet
hebben aangesloten. Dit standpunt loochent der-
halve het eigen soevereine beschikkingsrecht der
kerk inzake de leer. We hebben hier te doen met
een zoo kras mogelijke ontkenning van de door
alle Gereformeerden steeds vastgehouden potes-
tas dogmatica (bevoegdheid tot vaststelling
van de leer) der kerk. Bovendien maakt het de
kerk geheel ondergeschikt aan den staat: wat de
kerk niet met bindend gezag kan tot stand bren-
gen, kan de staat voor de leden der kerk wel!

Nu baseert zich de meening van Senator Malan
misschien niet zoozeer op zijn principiële be-
schouwing omtrent de verhouding van kerk en
staat, en omtrent de kerkelijke macht als zoo-
danig, maar meer op den feitelijk en toestand,
zooals die in Zuid-Afrika is. Hij gaat, als jurist
en politicus, vermoedelijk meer uit van het po-
sitiëve recht. En nu is inderdaad de toestand
zoo, dat de grondslag van de Ned. Geref. kerk
van Zuid Afrika, zooals die in haar Belijdenis-
schriften is verval, ook wettelijk is vastgelegd,
en wel door de z.g. Kerkordonnantie van het
jaar 1843. Wij willen op de kerkelijke en juridische
consequenties van deze Zuid-Afrikaansche rege-
ling niet nader ingaan; maar wel moeten wij er
op wijzen, dat het positieve recht toch niet de
bron kan zijn om principiële te bepalen hoe de
bevoegdheid der kerk behoort te zijn. En in ieder
geval willen wij hier onze zeer groote dankbaar-
heid uitspreken, dat de Gereformeerde Kerken in
Nederland het soevereine beschikkingsrecht in
eigen kring inzake de leer ongerept en onver-
minderd bezitten.

De kwestie van de potestas dogmatica der
kerk heeft in de procedure-Du Plessis een zeer
acute vorm aangenomen, toen de hoogleeraar,
na door de Synode van 1930 veroordeeld en van
zijn ambt ontzet te zijn, een beroep deed op den
wereldlijken rechter. Door de uitspraak van het
Z. Afrikaansche Hoogrechtshof, dat deze veroor-
deeling en ontzetting onrechtmatig keurde, is
onder meer vastgelegd geworden, dat de kerk haar
confessie niet kan wijzigen, zooals hierboven reeds
als het gevoelen van Senator Malan werd aange-
geleid. Maar dat niet alleen. Zelfs het recht om de
Belijdenis te interpreteren, komt niet aan de kerk
ongerept en onverminderd toe. Ze heeft dat recht
in het geheel niet, wanneer deze interpretatie het
karakter van „uilhouw" der belijdenis draagt; ze
heeft dat recht alleen wanneer het gaat om ge-
vallen van leertucht. Maar ook in die gevallen
heeft ze dat recht niet onbepaald; ze heeft het
alleen wanneer de beklagde zich daaraan vrij-
willig onderworpen heeft en wanneer ze binnen
haar bevoegdheid volgens de Kerkwet blijft. Er
zijn niet veel woorden noodig om aan te toonen,
dat het recht van interpretatie der Confessie op
die wijze heel licht volkomen illusoir wordt. Want
wanneer de wereldlijke rechter te oordeelen krijgt

over de vraag of de kerk zich binnen de perken
van haar bevoegdheid volgens de Kerkwet ge-
houden heeft, zullen er in den regel wel formeele
bezwaren zijn, die den rechter aanleiding geven om
de kerkelijke beslissing te casseeren. Het is nu
eenmaal een bekend feit, dat in kerkelijke leer-
procedures van de zijde dergenen die voorwerp
van deze procedures zijn met een aan het wonder-
baarlijke grenzende virtuositeit zulke formeele be-
zwaren worden te berde gebracht (iets wat wij
heusch niet eerst door de jongste leer-procedures
in Nederland en Zuid-Afrika behoeften te leeren).
In de procedure-Du Plessis is de verlamming van
het kerkelijk leertucht-recht op deze manier ook
wel heel duidelijk gebleken. De Kerkwet der Ned.
Geref. kerk verloorde n.l. deze leemte dat wel
het appél-recht van den beklagde die door den
Ring veroordeeld was, uitdrukkelijk was vastge-
legd, maar niet het appél-recht van den aanklager,
ingeval de beklagde door den Ring was vrijge-
sproken. Gevolg hiervan was, dat het Hoogge-
rechtshof het recht van de Curatoren (n.b. deputa-
ten van de Synode, door wie de Synode toezicht
oefent op de hoogleeraren!) om zich van de be-
slissing van den Ring ten gunste van Prof. Du
Plessis, op de Synode te beroepen ontkende, en
wat meer zegt, aan de Synode te bevoegdheid
ontzegde om zulk een appél in behandeling te
nemen. De Synode van 1932 heeft zich naar aan-
leiding van de gevallen beslissing gehaast een
wijziging in de Kerkwet te brengen, waardoor ook
aan een aanklager in een kwestie van leertucht
appél op de Synode wordt toegekend; maar dat
kon aan de beslissing in de zaak-Du Plessis na-
tuurlijk niets meer veranderen; en bovendien kan
zulk een wijziging van de Kerkwet op een be-
paald punt niet beletten dat bij een volgende ge-
legenheid weer een ander formeel bezwaar zich
zal voordoen, waardoor de kerkelijke leertucht
in haar werking belemmerd wordt. Dat is het
gevolg van een heillooze vermenging van burger-
rechtelijke en kerkrechtelijke beginselen. De be-
voegdheid der kerk moet naar de beginselen van
haar eigen recht, en niet naar den maatstaf van
het wereldlijk recht beoordeeld worden.

Deze aangelegenheid van de interpretatie der
Confessie is daarom van zoo groot gewicht, wijl
het in de heele zaak-Du Plessis juist gaat om de
vraag, welke gevoelens binnen de grenzen van de
Confessie toelaatbaar zijn. En nu zal het voor
ieder duidelijk wezen, dat het oordeel daarover
uiteindelijk toch alleen aan de kerk zelf toe-
komen kan. Senator Malan zegt op bldz. 27 van
zijn boek, dat het geschil tusschen het Curatorium
en professor Du Plessis in hoofdzaak een kwestie
is van de interpretatie der Belijdenisschriften.
Uitnemend — maar wie heeft daarin te beslissen?
Prof. Du Plessis zelf? Of een zijner aanhan-
gers? Of iemand anders? Het is duidelijk, dat,
wijl de Confessie de Confessie der kerk is, ook
die kerk alleen en niemand anders over haar
interpretatie te oordeelen heeft. En Senator Malan
moge zijn standpunt kiezen in de mogelijkheid dat
de Belijdenisschriften ruimte laten voor meer dan
één godsdienstige of leerstellige beschouwing, hij
komt daarmee niet uit, tenzij dat hij aanwijst, waar
de beoordeeling ligt of 'n bepaalde gods-
dienstige of leerstellige beschouwing ruimte vindt
binnen de grenzen der Belijdenis. En die beoor-
deeling — Senator Malan zal ons dit, we zijn er
van overtuigd, ten slotte toch zelf moeten toe-
geven — kan alleen bij de kerk berusten.

Er zou zeer zeker naar aanleiding van het be-
langwekkende boek van Senator Malan nog veel
meer te zeggen zijn; maar deze bespreking mag
niet te uitgebreid worden, en daarom zullen we
het hierbij laten. Wij ontvangen den indruk, dat
de schrijver zijn eigen standpunt (en daarmee ook
feitelijk in hoofdzaak dat van Prof. Du Plessis)
vrijwel als vanzelfsprekend beschouwt. Daarom
hebben wij in onze bespreking trachten aan te
toon, dat de dingen niet zoo vanzelfsprekend
aldus liggen, als de bekwame jurist en politicus
meent. Wanneer men de vraagstukken die hier
in het geding zijn — gelijk toch recht en billijk
is — meer theologisch beziet, komen ze in een
heel ander licht te staan.

G. Ch. AALDERS.

In het eerste gedeelte van onze bespreking van Senator
Malan's boek sloop een zinstorende vergissing in. Tegen het
einde wordt daar gezegd, dat Prof. Du Plessis en Senator
Malan zich geen rekenschap hebben gegeven van de vraag, of
in de stellingen der wetenschap niet een belangrijk element
van zuiver objectief menscheijk inzicht ligt. Dit moet natuur-
lijk zijn: zuiver subjectief menscheijk inzicht.

III ZIELKUNDE III

Het „ik”.

III.

Ook de verklarende zielkunde levert
haar bijdrage tot het vaststellen van het feit dat
wij inderdaad over ons diepste wezen, over de

kern of persoonlijkheid spreken als over ons „ik”.

En wanneer we dan over de verklarende ziel-
kunde gaan spreken zijn wij uiteraard, anders dan
bij de beschrijvende psychologie, gerechtigd, niet
alleen op het algemeen-menscheijk leven, maar
speciaal ook op de belevingen van den christen
een beroep te doen.

In het algemeen-menscheijk leven kunnen
allerlei verschijnselen alleen worden verklaard
doordien we kennis hebben van het onderscheid
tusschen ons eigenlijke „ik” en de belevingen die
het „ik” als bewustzijnsinhouden ervaart. Bij de
eene situatie komt dit duidelijker uit dan bij de
andere. Onder de eene omstandigheid is dit ge-
makkelijker te ervaren dan onder de andere.

Zeer duidelijk spreekt dit b.v. uit de werking
van het geheugen. Wanneer wij iets uit ons ge-
heugen willen opdiepen, wanneer wij ons dus weer
iets bewust willen maken, hebben wij daarmede
soms niet geringe moeite. Vooral geldt dit o.a.
bij het zoeken naar een naam, naar een getal of
naar een bepaalde formulering. Wij kunnen dan
bij ons zelf ontdekken dat binnen in ons het merk-
waardige proces zich afspeelt, dat wij gaan zoeken
in onze eigen bewustzijnsinhouden. Voor den een-
voudige is dit ook duidelijk wanneer hij zoekt om
een beleving uit het verleden zich weer klaar voor
oogen te stellen. Hij poogt dan verschillende pun-
ten uit het verleden, die hem op dit oogenblik be-
wust zijn, zóó ten opzichte van elkaar te plaatsen
dat hij daardoor, met behulp van allerlei asso-
ciaties, ook de ontbrekende deelen kan terug
vinden. De meeste menschen kennen wel de
typische uitdrukking: „Ik moet eens even de
kastjes van mijn hersens afzoeken”.

Bij deze functie van het geheugen is duidelijk
aanwezig de beleving van een „ik” en een „dat”
waarop het „ik” zich richt. Het „dat” is psychisch
bezit; aan het „dat” zijn ook allerlei geestelijke
waarden verbonden. Maar het totaal van het
„dat” beleven wij zeer bewust als het andere
dan het eigenlijke subject, dat zoekt
naar het „dat” en dat het eindelijk vindt.

In het licht van hetgeen wij tot hiertoe over
het „ik” opmerkten is deze situatie duidelijk en
begrijpelijk. Immers, het „ik” heeft een bewust-
zijnsinhoud, het werkt ermee en bij het geheugen
zoekt het ernaar om er opnieuw mee te kunnen
werken.

Op velerlei manier zouden verschillende levens-
ervaringen hier ter illustratie kunnen worden bij-
gebracht.

Wij willen ons echter beperken tot een van de
meest merkwaardige belevingen, die een mensch
van de verscheidenheid tusschen zijn eigen „ik”
en de bewustzijnsinhoud als „het andere” kan
hebben. Wij denken hier aan hetgeen een mensch
overkomt wanneer hij den slaap niet kan vatten.
Het gebeurt dan herhaaldelijk, dat hij in zeer
sterke mate datgene ervaart wat men ook wel eens
in het gewone leven op den dag bij zichzelf op-
merkt; al is het dan ook voor den normalen
mensch in het gewone leven betrekkelijk een uit-
zondering dat zoiets geschiedt.

Iemand ligt te bed; hij wenscht te gaan slapen.
Maar opeens komt een voorstelling op hem af.
Deze voorstelling dringt zich aan hem op. Hij
beleeft zeer duidelijk die voorstelling als „het
andere”. Die voorstelling was uit den aard der
zaak in zijn psychisch leven wel aanwezig. „Hij”
had de voorstelling, maar zijn „ik” had op dat
oogenblik de voorstelling niet. Straks worstelt hij
om die voorstelling kwijt te raken, omdat zij zulk
een karakter heeft en zijn „ik” dermate bezighoudt
dat hij daardoor den slaap niet kan vatten.

Eindelijk glijdt de voorstelling weg. Maar even
later doemt er plotseling uit zijn herinneringsleven
een plicht op, dien hij verzuimde te vervullen. Hij
is zich ineens klaar bewust iets vergeten te heb-
ben, maar daarbij beleeft hij ook zeer duidelijk
dat zijn „ik” niet naar die herinnering zoekt,
maar deze herinnering zich aan zijn „ik” opdringt.
In zijn psychisch leven was wel het beeld van den
plicht waarop de herinnering doelt aanwezig, maar
het „ik” had deze herinnering niet bewust. Nu
opeens beleeft hij echter een ervaring alsof deze
herinnering tegen zijn „ik” geslingerd wordt en
het „ik” heeft opeens bewust de herinnering aan
den verzuimden plicht.

Dergelijke ervaringen zijn te verklaren juist uit
het onderscheid tusschen ons „ik” als centraal
punt onzer persoonlijkheid en datgene wat wij
als totaal-mensch, als individu aan psychische
inhouden hebben.

Zoodra wij nu deze beleving bewust hebben en
wij dus ook weer de herinnering hebben, is er ook
de eenheid tusschen plicht en herinnering; doch
op het moment waarop de herinnering op ons aan-
komt, beleven wij wel degelijk een onderscheid
tusschen het „ik” en „het andere”.

Veel klaarder echter nog spreken voor den
christen de feiten, die hij door het geloof beleeft.
Elken dag aanvaardt de geloovige dat er een
worsteling is tusschen zijn diepste „ik” en zijn
streven als menscheijk individu. Immers, ware
het zóó, dat de feitelijke uitingen van zijn per-